

Henric Hertzman
FD, Fakultetskanslichef
Humanistiska fakultetskansliet

Områdesnämnden för humanvetenskap

Yttrande över betänkandet *Transpersoner i Sverige - Förslag om stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner (SOU 2017:92)*

Stockholms universitet har anmodats yttra sig över rubricerade betänkande. Humanistiska fakultetsnämnden, som har uppdragits att avge förslag till yttrande, har, efter hörande av Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap, följande att anföra.

Utredningens uppdrag har varit att göra en bred kartläggning av transpersoners villkor och situation i samhället samt att föreslå konkreta insatser som bidrar till förbättrade levnadsvillkor och ett tryggare livsutrymme för transpersoner. Det är med andra ord ett väldigt omfattande uppdrag, som bland annat inkluderar kartläggning av bemötande i kontakt med myndigheter, hälso- och sjukvård samt eventuella hinder för att delta på lika villkor i arbetslivet.

Mot bakgrund av den relativt bristfälliga kunskapen på området utgör utredningen ett substantiellt tillskott till kunskapsfältet. Inte minst är den intersektionella ansatsen, som betonar vikten av att synliggöra skilda villkor inom gruppen transpersoner, en stor tillgång. Utredningen är således välgrundad, synnerligen omfattande och har resulterat i ett välskrivet betänkande.

Utredningens övergripande slutsats är bland annat att arbetet för att förbättra transpersoners levnadsvillkor måste stärkas på ett strukturellt plan, med förtydliganden av ansvar och uppdrag till myndigheter. De konkreta förslag som lämnas ter sig rimliga mot bakgrund av det underlag och den argumentation som utredningen för. Däremot vore det, med tanke på utredningens och de föreslagna åtgärdernas omfattning, på sin plats med en prioriteringsordning.

Angående de områden som direkt berör vår verksamhet, dvs. högskolan och universitet, ställer vi oss bakom de krav som utredningen föreslår i form av underlättande för utfärdande av betygsdokument för transpersoner som ändrat juridiskt kön samt en översyn av hanteringen så att den blir likvärdig mellan olika högskolor. Vi ställer oss också bakom utredningens förslag på ändringar i examensbeskrivningarna för relevanta utbildningar för att säkerställa att kunskap om hbtq-personers och personer med intersexvariationers levnadsvillkor ingår,

Humanistiska fakulteten

liksom den mer övergripande uppmaningen till myndigheter att förbättra transpersoners livsvillkor genom att aktivt skapa transinkluderande platser.

Detta beslut är fattat av Humanistiska fakultetens dekanus professor Elisabeth Wåghäll Nivre efter föredragning av fakultetskanslichef Henric Hertzman.

Elisabeth Wåghäll Nivre

Henric Hertzman

Karolina Alveryd
Utredare
Juridiska fakultetskansliet

Områdesnämnden för humanvetenskap

Remiss: Transpersoner i Sverige- Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor (SOU 2017:92)

Sammanfattning: Utredningen har haft i uppdrag att göra en bred kartläggning av transpersoners villkor och situation i samhället och föreslå insatser som bidrar till förbättrade levnadsvillkor och ett tryggare livsutrymme för transpersoner (dir. 2016:102).

Utredningens har ett intersektionellt perspektiv på uppdraget. Likaså har utredningen ett helhetsperspektiv angående transpersoners levnadsvillkor, som t.ex. boende, utbildning, resande, arbete, sjukvård, idrott, och statistiska uppföljningar. Utredningen föreslår att olika myndigheter ska få i uppdrag att utreda sådana frågor. Som förslag på aktörer med specifika uppdrag kan nämnas t.ex. regeringen, barnombudsmannen, Skolinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Migrationsverket, Sveriges Kommuner och Landsting, landsting och regioner, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Centrum för idrottsforskning, Nationellt Arbetsmiljöcentrum, Arbetsmiljöverket, Diskrimineringsombudsmannen, Jämställdhetsmyndigheten, Skatteverket, Statens skolverk, Universitets- och högskolerådet, Myndigheten för yrkeshögskolan och Statistiska centralbyrån. Förslaget innebär kortfattat att myndigheter ska utreda levnadsvillkor och situationer för transpersoner och anta strategier för att underlätta och förbättra levnadsvillkor samt bekämpa diskriminering genom bättre information och bildning. Regeringen ska ta fram en handlingsplan för transpersoners lika rättigheter och möjligheter. Migrationsverket, Polismyndigheten, Statens skolverk och Barnombudsmannen utses till strategiska myndigheter och Jämställdhetsmyndigheten utses till ny permanent samordnande.

Regeringen ska enligt förslaget tillsätta utredningar med uppgiften att utreda:

- Möjligheten till ett tredje juridiskt kön i Sverige samt därmed ett införande av könsneutrala personnummer;
- Hur det kan säkerställas att en person som byter personnummer inte blir behandlad som en ny person;
- En översyn av föräldrabalken i syfte att göra den könsneutral; och
- frågan om lagstiftning eller andra åtgärder gällande kirurgiska och andra ingrepp på personer som föds med intersexvariationer.

Synpunkter: De omfattande föreslagna åtgärderna fyller väl syftet att göra en bred kartläggning av transpersoners villkor och situation i samhället. De föreslagna insatserna får antas bidra till förbättrade levnadsvillkor och ett tryggare livsutrymme för transpersoner. Det kan noteras att det nuvarande personnummersystemet också underlättar åldersdiskriminering eftersom det baseras på födelseår. Juridiska fakultetsnämnden tillstyrker utredningsförslagen.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jessika van der Sluijs. Yttrandet har beretts av docent Laura Carlson. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jessika van der Sluijs

Karolina Alveryd

Tina Sjöberg, handläggare
Samhällsvetenskapliga fakulteten

Områdesnämnden för humanvetenskap

Yttrande över betänkandet *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor* (SOU 2017:92)

Samhällsvetenskapliga fakulteten har erbjudits att inkomma med ett yttrande till Områdesnämnden för humanvetenskap över betänkandet *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor* (SOU 2017:92).

Remissen har besvarats av Statsvetenskapliga institutionen, vars yttrande bifogas här. Kriminologiska institutionen har läst de delar som rör hatbrott och anser att de förslag som där ges är genomtänkta och har därmed inget ytterligare att tillägga. Statsvetenskapliga institutionens yttrande och Kriminologiska institutionens synpunkter utgör i sin helhet fakultetens remissvar.

Detta beslut har fattats av prodekan Mikael Holmqvist och föredragande har varit handläggare Tina Sjöberg.

Mikael Holmqvist
Prodekan

Tina Sjöberg
Handläggare

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden

SOU 2017:92, *Transpersoner i Sverige: Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor*, innehåller en välkommen och grundlig kartläggning av transpersoners situation i dagens Sverige. Utredningen visar tydligt att ovan nämnda grupp fortfarande upplever stora problem i sin vardag, inte minst inom vård och i kontakt med myndigheter. Utgångspunkten för detta remissvar är Yogyakartaprinciperna som presenterades 2006 och som därefter varit styrande för arbetet mot diskriminering av HBTQ-personer på både internationell och nationell nivå. En av utredningens huvudförslag är att anmoda regeringen att ta fram en handlingsplan för HBTQI-personers lika rättigheter och möjligheter (14.1.1) och vi anser att detta skulle vara ett steg i riktning till att leva upp till ovan nämnda principer. Vi välkomnar också utredningens förslag att genom en överenskommelse med SKL säkerställa en mer jämlik tillgång till vård över hela landet (16.1.1). En förhoppning är också att ytterligare medel tillförs och därmed kortar köerna till vård. Vi instämmer även med i princip samtliga övriga förslag som utredningen lämnar men vill lägga särskild vikt vid det förslag som behandlar HBTQI-kunskap inom relevanta utbildningar (14.1.3). Att garantera att dessa grupper får en kontinuerlig utbildning tror vi är avgörande för hur transpersoner upplever möten inom vård och med andra myndigheter. Speciellt viktiga är kategorier som sjuksköterskor, läkare, psykologer, kuratorer, lärare samt personal inom socialtjänsten.

Vad gäller frågor med direkt anknytning till utbildning uttrycks dessa i Yogyakarta-principernas artikel 16 *Rätten till utbildning*, och vi vill här framhäva den absoluta vikten av lika behandling, särskilt när det gäller yngre transpersoner, och samtidigt notera att erfarenheter från både ungdomsskola och högre utbildning är nästan frånvarande i utredningens beskrivning av transpersoners levnadsvillkor. Förklaringen till detta torde vara att utredaren anser att skolan ligger utanför utredningens uppdrag (s.507), kanske beroende på utredningsuppdragets stora omfång och begränsade tidsram. Vi tror att den respons som unga transpersoner får av kamrater och lärare på sina könsuttryck till stor del påverkar möjligheten att leva i enlighet med sin könsidentitet. Vi välkomnar därför att utredningen förordar ett förslag på en särskild utredning om detta, men ser gärna att den breddas till att inkludera fler berörda myndigheter än Skolinspektionen (14.2.1). I övrigt så instämmer vi i utredningens förslag att uppdra till berörda myndigheter att tillsätta en utredning med uppdrag att säkerställa rätten för personer som ändrat juridiskt kön att få ut nya betygsdokument (14.8.2). Vi vill också peka på de särskilda problem som uppstår då lärosätet inte längre existerar, exempelvis efter en sammanslagning. Ett ännu större problem torde finnas på lägre nivåer då många friskolor av olika anledningar läggs ned. Denna problematik bör särskilt beaktas av berörda myndigheter (14.8.1) och av den föreslagna utredningen (14.8.2).

Sammantaget är de förslag som presenteras av utredningen rimliga och välkomna och reser förhoppningar om att villkoren för transpersoner i Sverige snart kan förbättras.

Docent Henrik Berglund
Statsvetenskapliga institutionen
Stockholms universitet

Jerker Dahne
Avdelningschef
Studentavdelningen

Yttrande angående förslag om stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner

Studentavdelningen har fått möjligheten att svara på internremiss gällande utredningen Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor (SOU 2017:92).

Utredningen är omfattande och Studentavdelningens yttrande begränsar sig till området som gäller utfärdande av nya betygsdokument, vilket behandlas i kapitel 12.

Stockholms universitet utfärdar redan idag nya betygsdokument när en person som har ändrat juridiskt kön begär detta. Den juridiska och administrativa hanteringen är dock komplicerad och innebär en rad svåra avväganden t.ex. mellan skydd mot diskriminering och spårbarhet för dokument. Studentavdelningen ser positivt på att gemensamma riktlinjer tas fram.

Vad gäller betygsdokument anser utredningen att det är rimligt att nya handlingar som utfärdas bör vara nya original för att personens ändrade juridiska kön ska anses fullt ut rättsligt erkänt. Det nya originalet ersätter då det ursprungliga. Studentavdelningen stödjer detta ställningstagande.

Utredningen menar att samtidigt som den nya handlingen utfärdas, bör den ursprungliga originalhandlingen förstöras eller i vart fall makuleras. Studentavdelningen anser inte att det kan vara ett krav att den ursprungliga handlingen ska makuleras. Ett examensbevis eller annat betygsdokument kan vara många år gammalt och det är inte ovanligt att det har förkommit. Att kräva att originalhandlingen lämnas in skulle därmed kunna begränsa möjligheten att få ett nytt original.

Utredningen föreslår att det nya originalet dateras med datum för utfärdandet samt att det skrivs in i handlingen att examen har utfärdats tidigare och vilket datum detta gjordes. På så sätt kommer det att framgå att det är ett nytt original för en tidigare examen. Studentavdelningen stödjer detta förslag.

Utredningen resonerar om att det nya originalet bör innehålla en upplysning om vem som undertecknade det ursprungliga betygsdokumentet, för att lösa frågan om äkthetsgranskning i vissa fall. Studentavdelningen anser inte att denna upplysning ska tas med. Upplysningen skulle i de flesta fall endast vara av begränsad nytta. Den som undertecknade det ursprungliga

Studentavdelningen

betygsdokumentet kan mycket väl ha bytt arbetsplats, gått i pension, etc., vilket gör informationen mindre användbar.

Studentavdelningen anser att möjligheten att erhålla nya betygsdokument ska vara begränsad. Det ska i första hand gälla vid ändrat juridiskt kön men även vara möjligt för personer som har bytt personnummer i samband med ny, skyddad identitet.